

Узагальнюючи набутий досвід організації державної фінансової підтримки сільського господарства у провідних країнах світу, зміну цільових параметрів цієї підтримки залежно від стану сільськогосподарського виробництва, а також стану національного та світового агропродовольчих ринків, в Україні та її регіонах при удосконаленні механізму інвестування аграрного сектора на сучасному етапі необхідно врахувати, на нашу думку, насамперед, наступні положення зарубіжного досвіду:

- нееквівалентний обмін (не на користь сільського господарства) і його негативні наслідки компенсуються аграрному сектору через надання, насамперед, державної фінансової підтримки;
- значні порівняно із вітчизняною практикою обсяги державної фінансової підтримки аграрному сектору;
- диференційний підхід до розподілу державної фінансової підтримки серед сільськогосподарських товаровиробників, у т.ч. залежно від рівня доходності господарств;
- виділення додаткових субсидій на виробництво найбільш значимих для країни видів сільськогосподарської продукції.

Інвестиційна активність галузей економіки, як правило, визначається їх фінансовими можливостями і привабливістю для інвесторів. Остання, у свою чергу, залежить від економічних, політичних і соціальних умов розвитку економіки, які об'єднуються в одне поняття – інвестиційний клімат. У світовому масштабі про рівень інвестиційної привабливості можна судити по рейтинговому значенню, привласненій даній державі або компанії одним з провідних агентств: Moody's, Fitch, S&P. При цьому рейтинг підприємства знаходиться під впливом рейтингу держави, на території якої воно здійснює свою діяльність, а інвестиційний рейтинг державних компаній не може бути вищим за рейтинг країни-власника.

Список використаних джерел:

1. Петлюк Л. О., Медведкова Н. С. Державна підтримка у забезпеченні розвитку аграрного сектору економіки України. Економіка та держава. 2021. № 2. С. 105-111.
2. Залізнюк В. П. Державна підтримка аграрного сектору економіки країни як основа забезпечення продовольчої безпеки. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 3. С.123-127.
3. Галанець В. В. Необхідність забезпечення державної підтримки аграрного сектору економіки у воєнних умовах. Таврійський науковий вісник. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2022. № 2. С. 42-48.
4. Ткаченко О. С. Державна підтримка сільськогосподарських підприємств - реалії сьогодення. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 12. С. 27-30.

UDC 338.245:658.5

GRYNCHUK Y.S. Doctor of Economics
Bila Tserkva National Agrarian University
E-mail: Grynychuk1979@icloud.com

DIAGNOSTICS OF THE EXTERNAL AND INTERNAL ENTERPRISE ENVIRONMENT IN THE MARTIAL LAW CONDITIONS

In the conditions of instability, economic crisis and war the role of strategic management of the enterprise in Ukraine has changed. The development of entrepreneurship requires new management methods and approaches, readiness for risk, the introduction of non-standard solutions.

Key words: environment, enterprise, economic crisis, military operations, opportunities, threats.

Гринчук Ю.С. доктор економічних наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ДІАГНОСТИКА ЗОВНІШНЬОГО ТА ВНУТРІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах нестабільності, економічної кризи та війни роль стратегічного управління підприємством в Україні змінилася. Розвиток підприємництва вимагає нових методів і підходів до управління, готовності до ризику, впровадження нестандартних рішень.

Ключові слова: середовище, підприємство, економічна криза, військові дії, можливості, загрози.

Each agricultural enterprise is in an environment that has a great influence on its work. The task of enterprise managers is to identify opportunities and threats, strengths and weaknesses in a timely manner. The company that outpaces its competitors in this fight will win.

The development of the enterprise depends on the factors of the external and internal environments, as well as on the environment of direct influence. The communication of the company's management with these factors has certain features. The enterprise cannot influence the factors of the external environment at all or has little influence. It affects the factors of the environment of direct influence through the establishment of effective communications. The factors of the internal environment are under the direct control of management.

The main elements of the external environment are economic, demographic, technical, natural and political factors. The external environment affects all enterprises at the same time. The main elements of the environment of direct influence are consumers, competitors, suppliers and partners. Indicators of the internal environment of the enterprise: general characteristics, factors of competitiveness, finances, level of investments, equipment and technologies, strategic management, personnel, organizational culture.

A special role is assigned to the political factor of the external environment. In our country, the affiliation of the company's management to one or another political force, commitment to a certain political party gives preferences. Conversely, criticism of the government's actions can lead to a number of problems in the work and development of business.

In the conditions of instability, economic crisis and war the role of strategic management of the enterprise in Ukraine has changed. The development of entrepreneurship requires new management methods and approaches, readiness for risk and the introduction of non-standard solutions.

The Russian-Ukrainian war brought chaos to the development of entrepreneurship in Ukraine. The enemy captures cities, villages, destroys infrastructure. The effectiveness of strategic management depends on the management's ability to forecast and model the market situation, develop alternative strategies for achieving goals and make a real assessment of the company's and market potential [1]. An important role in modern realities is given to the collection of reliable information, which is important for making strategic decisions. War is the biggest destructive factor for the development of entrepreneurship.

The main challenges that our country faced during the war: aggravation of social and demographic problems, lack of budget funding, inflation, a decrease in investment activity, an increase in the military levy and poverty indicators. Small businesses became particularly vulnerable under the influence of martial law. Enterprises and organizations need state support.

Of course, the restoration of the company basic work is now a very difficult task in the conditions of broken production and logistics chains, physical and material damage caused to business assets, mass departure of people abroad [2].

Strategic analysis and management at the current stage is an important condition for achieving market success and competitiveness of a company focused on long-term development. The effectiveness of strategic management depends on the management's ability to forecast and model the market situation, develop alternative strategies for achieving goals and make a real

assessment of the company's own potential and market potential [1]. Effective methods of collecting, processing and analyzing reliable information are a decisive factor for making strategic decisions. In the conditions of martial law, the following management decisions should be made: preserve business, adapt to new external threats, plan to restore lost positions in the future. The task of strategic management is the constant balancing of the enterprise's relationship with the environment. Such a strategy will ensure long-term existence in the future.

According to the system approach, the elements of the company's strategic behavior are as follows:

1. Strategy as a reference point for development, which is accepted and supported by all elements of the economic system and determines the rules of behavior of the latter.
2. A management subsystem aimed at organizing economic activity in the light of the adopted strategy.
3. Human potential as a controlled subsystem and at the same time a set of resources capable of implementing a strategy in a changing environment.
4. Technologies, adequate solutions to strategic economic tasks (management, organizational, production, marketing, etc.) [3].

Investments, attraction of external guarantees, establishment of communication with EU countries, active work of Ukrainian diplomacy, development of military risk insurance institute will be the key to Ukraine's recovery. An enterprise that does not know its environment, does not take advantage of its advantages, is unable to eliminate shortcomings, will not be able to exist for a long time and successfully advance towards its goals.

REFERENCES:

1. Feier O., Khaustova K., Gusti S. (2023) Strategic management of an enterprise under martial law. *Innovation and Sustainability*, no. 4 pp. 90-97.
2. Михайловська С. Як держава може допомогти бізнесу. Економічна правда. 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/08/8/690156/>
3. Ляхович Л. (2022). Стратегічна поведінка компаній в умовах війни та повоєнного відновлення. *Економічний простір*, (180), 139-143. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/180-22>

UDC 364.35:355.018

TKACHENKO K.V., PhD in Economics, Associate Professor
of the department of finance, banking and insurance
Bila Tserkva National Agrarian University
E-mail: K-Tkachenko@ukr.net

PENSION SECURITY DURING THE PERIOD OF MARTIAL STATE

The war, which began in Ukraine in 2014 and later expanded with the full-scale invasion of Russia in 2022, not only caused significant human and material losses, but also affected economic stability and the social sphere, including pensions.

Even before the war, the pension system of Ukraine was in a state of constant reform due to demographic problems and economic challenges. However, the full-scale war exacerbated these issues and requires thorough analysis and prospecting to ensure the sustainability of the pension system in the future.

Key words: pension provision, economy, potential, social sphere, citizens.

Ткаченко К.В., к.е.н., доцент
кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Білоцерківський національний аграрний університет

ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ